

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ДВНЗ «ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**  
**ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**  
**КАФЕДРА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

## *ФІЛОСОФСЬКІ ОБРІЇ СЬОГОДЕННЯ*

Збірник тез VII Міжнародної науково-практичної конференції



**Херсон – 2019**

УДК: 1:371.122

ББК: 873:66.72 (2) 92 2

***Редакційна колегія:***

*Берегова Г.Д., доктор філософських наук, професор (Україна);*

*Герасимова Е.М., доктор філософських наук, професор (Україна);*

*Едвард Ніч (Edward Nycz), доктор габілітований, професор (Польща);*

*Муляр В.І., доктор філософських наук, професор (Україна);*

*Розова Т.В., доктор філософських наук, професор (Україна);*

*Бак М., доктор філософських наук (Польща);*

*Влох С., доктор педагогічних наук (Польща);*

*Черемісін О.В., доктор історичних наук, професор (Україна);*

*Дземідовіч А.В., кандыдат гістарычных навук (Білорусь);*

*Лень Т.В., кандидат філософських наук, доцент (Україна);*

*Варнавська І. В., кандидат педагогічних наук, доцент (Україна);*

*Герасименко М. В., кандидат філософських наук, старший викладач (Україна).*

**Філософські обрії сьогодення.** Збірник тез VII Міжнародної науково-практичної конференції / за заг. ред. Берегової Г. Д. – Херсон : ДВНЗ «ХДАУ», 2019. – 220 с.

У збірнику вміщено тези доповідей учасників VII Міжнародної науково-практичної конференції «Філософські обрії сьогодення». У матеріалах авторів акцентовано увагу на філософському осмисленні сучасного соціокультурного простору, проблемах пізнання й освіти у вимірах філософського аналізу, філософській рефлексії особистості та інших актуальних філософських проблемах сучасності. Збірник адресовано науковцям, викладачам, студентам, усім зацікавленим філософськими дослідженнями. За виклад, зміст, достовірність і грамотність опублікованих матеріалів відповідають автори.

@ Державний вищий навчальний заклад  
«Херсонський державний аграрний університет», 2019

## ЗМІСТ

|  |    |
|--|----|
| <b>Алещенко Л.О.</b><br>СВІТОВИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ГАЛУЗІ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ.....                                   | 7  |
| <b>Афанасьєв О.І., Василенко І.Л.</b><br>НАУКА ЯК ДЕТЕРМІНАНТ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ .....   | 9  |
| <b>Бак М.</b><br>DIALEKTYKA ORĘDOWNIKÓW MAŁYCH I DUŻYCH ROZWIĄZAŃ STRUKTURALNYCH PRZY REALIZACJI INTELIGENTNEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU ..... | 11 |
| <b>Берегова Г.Д.</b><br>СМІХ ЯК ПОКАЗНИК МОРАЛЬНОСТІ ТА ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я.....   | 13 |
| <b>Бойков О.Ю., Бойкова Є.Л.</b><br>ІДЕЯ ПРОТЕКТОРАТУ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ У XVII – XX ст.....                     | 15 |
| <b>Бокшань Г.І.</b><br>МІФОЛОГІЧНА КАРТИНА СВІТУ У ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ ВАЛЕРІЯ ШЕВЧУКА І ГАЛИНИ ПАГУТЯК .....                                       | 18 |
| <b>Боліла С.Ю.</b><br>СОЦІАЛЬНА РОЛЬ МАРКЕТИНГУ ДЛЯ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ ТА ТУРИЗМУ .....   | 19 |
| <b>Варнавська І.В.</b><br>СОЦІОЛОГІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ЧЛЕНІВ ЖЕНЕВСЬКОГО ГУРТКА .....   | 21 |
| <b>Варнавський О.В.</b><br>МОДЕРНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СФЕРИ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ: ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ .....                   | 24 |
| <b>Ващенко В.В., Черкашина Т.О.</b><br>ВПЛИВ КІНО НА ПОВЕДІНКУ І СВІДОМІСТЬ МОЛОДІ .....   | 27 |
| <b>Ведмеденко О.В., Корбич Н.М.</b><br>МЕД – МІФИ ТА РЕАЛЬНІСТЬ .....  | 29 |
| <b>Виноградова Т.І.</b><br>ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТРАДИЦІЙНОГО ТА ІНТЕРАКТИВНОГО ВИДІВ НАВЧАННЯ ....  | 32 |
| <b>Волошина В.М.</b><br>ФРУСТРАЦІЯ ЯК ОСОБЛИВИЙ ПРОЯВ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ .....   | 36 |
| <b>Галат Л.М.</b><br>МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ЕВОЛЮЦІЇ ПРЕДМЕТУ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ....   | 38 |
| <b>Герасименко М.В.</b><br>АКТИВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ: СУСПІЛЬНІ ТА ОСОБИСТІСНІ ЧИННИКИ ЇЇ ДЕТЕРМІНАЦІЇ .....                                      | 40 |
| <b>Гречишкіна Т.А.</b><br>ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ .....   | 44 |
| <b>Данієлян Л.В., Черкашина Т.О.</b><br>ВПЛИВ ЛАЙКІНГУ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ .....   | 46 |
| <b>Дашевська Л.М.</b><br>ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА БАЗІ КОМП'ЮТЕРНИХ КОМУНІКАЦІЙ У ВНЗ .....                        | 48 |
| <b>Дереш В.С., Буганова А.С.</b><br>ДУША І СВІДОМІСТЬ : СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ.....   | 50 |
| <b>Дереш В.С., Гаценко К.В.</b><br>МОРАЛЬНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ .....   | 52 |
| <b>Дробітько А.І.</b><br>ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: СТРУКТУРА, ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ .....                                  | 54 |
| <b>Дубовик Л. П.</b><br>СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧА-ДОСЛІДНИКА.....  | 56 |

|   |     |
|---|-----|
| <b>Смельяненко Г.Д.</b><br>АНТРОПОЛОГІЧНІ ВИМІРИ ДУХОВНОГО САМОЗДІЙСНЕННЯ ОСОБИСТОСТІ У<br>ФІЛОСОФІЇ С. К'ЕРКЕГОРА .....  | 59  |
| <b>Жарких В.Ю.</b><br>ИСТИНА И ЛОЖНОСТЬ В ВИРТУАЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ.....   | 61  |
| <b>Zagorulko R.V., Teterina V.V.</b><br>OBJECTIVES OF EDUCATION IN THE CONTEXT OF CULTURE .....   | 62  |
| <b>Зик О.І., Костючков С.К.</b><br>ФІЛОСОФСЬКА КУЛЬТУРА СТУДЕНТА СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ВИШУ .....  | 64  |
| <b>Камінська М.О.</b><br>РЕАЛІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З<br>ІНОЗЕМНОЇ МОВИ .....  | 67  |
| <b>Камінська М.О., Фостик П.П.</b><br>ПОНЯТТЯ ГЕРМЕНЕВТИКТИК ЯК НАУКИ .....   | 69  |
| <b>Каранфілова О.В., Засухіна М.О.</b><br>ФІЛОСОФІЯ АРХІТЕКТУРИ В СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ СУСПІЛЬСТВІ<br>ОСВІТИ.....   | 71  |
| <b>Каранфілова О.В., Боднарюк Д.В.</b><br>ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У БЛАГОУСТРОЇ ВІДКРИТИХ ПРОСТОРІВ УРБАНІСТИЧНОГО<br>СЕРЕДОВИЩА .....   | 73  |
| <b>Карнаушенко А.С.</b><br>СУЧАСНІ ПАРАДИГМИ ДЕРЖАВОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРЕТИКО-ФІЛОСОФСЬКЕ<br>ОСМИСЛЕННЯ.....   | 75  |
| <b>Кириченко Н.В., Боліла С.Ю.</b><br>СУЧАСНІ ЗАСОБИ ДІЛОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТО-<br>СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В ПРАВОВИХ РЕАЛІЯХ УКРАЇНИ ..... | 76  |
| <b>Коваленко А.Г.</b><br>ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ РЕАЛЬНОСТІ В ЛІРИЦІ МИКОЛИ ЗЕРОВА .....   | 79  |
| <b>Ковальов Ю.В.</b><br>СВІДОМІСТЬ В КОНТЕКСТІ ВІДНОШЕНЬ ЛЮДИНИ ДО СВІТУ .....  | 81  |
| <b>Ковтун В.А.</b><br>МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНО-<br>ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....   | 84  |
| <b>Колотило М.О.</b><br>СУЧАСНИЙ УНІВЕРСИТЕТ: РУХ ПО ЕКСПОНЕНТІ .....   | 87  |
| <b>Костючков С.К.</b><br>КОСМОГОНІЧНИЙ ДАРВІНІЗМ: ФІЛОСОФІЯ ЕВОЛЮЦІЇ ВСЕСВІТУ .....   | 89  |
| <b>Кривицька Є.О.</b><br>ФІЛОСОФСЬКІ ВИМІРИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ .....   | 92  |
| <b>Кругляк М.Е.</b><br>ПОГЛЯД НА РЕЛІГІЮ У ТВОРЧОСТІ ЕРІКА-ЕММАНУЕЛЯ ШМІТТА .....   | 94  |
| <b>Кузнєцов В.І.</b><br>БАГАТОВАРІАНТНІСТЬ РОЗВИТКУ СИСТЕМ НАУКОВОГО ЗНАННЯ .....   | 96  |
| <b>Кучеренко А.А.</b><br>МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВИХОВНИЙ ІДЕАЛ .....   | 99  |
| <b>Литвинчук О.В.</b><br>ГУМАНІТАРНЕ МИСЛЕННЯ В ПОШУКАХ ІДЕНТИЧНОСТІ .....  | 101 |
| <b>Лишевська В.М., Шаповал С.І.</b><br>ОСОБЛИВОСТІ ІНОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАНІ<br>ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ .....                                    | 103 |
| <b>Любенко О. І., Кривий В.В.</b><br>ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА У СВІТІ ТА<br>УКРАЇНІ.....   | 107 |

|  |     |
|--|-----|
| <b>Масвська К.А.</b><br>ПІДБІР РОСЛИН ДЛЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ ДАХУ ФАКУЛЬТЕТУ .....   | 110 |
| <b>Макухіна С.В., Левченко І.С.</b><br>УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ ...  | 112 |
| <b>Мельниченко С. Г., Морозов О.В.</b><br>ВИКОРИСТАННЯ ЗАГАЛЬНОНАУКОВОЇ ТА ФІЛОСОФСЬКОЇ МЕТОДОЛОГІЇ В НАУКАХ<br>ПРО ЗЕМЛЮ.....                               | 114 |
| <b>Михайленко Г.М.</b><br>ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА БІОГРАФІЯ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ БАГАТОВИМІРНОСТІ ЖИТТЄВОГО<br>ПРОСТОРУ .....  | 116 |
| <b>Морозов С.О., Варнавська І.В.</b><br>ОСНОВНІ ВІДМІННОСТІ У ВИЗНАЧЕННІ ПОНЯТЬ РЕГІОНАЛЬНОГО ТА ЛОКАЛЬНОГО<br>РИНКУ ПРАЦІ .....                             | 119 |
| <b>Морозова О.С.</b><br>ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ .....   | 122 |
| <b>Муляр В.І.</b><br>ГАРМОНІЯ СОЦІАЛЬНОГО СУБ'ЄКТА: ДЕЯКІ МЕТОДОЛОГІЧНІ КРОКИ ДОСЛІДЖЕННЯ<br>.....   | 125 |
| <b>Назаренко М.С.</b><br>ПРИРОДА В ФІЛОСОФІЇ РОМАНТИЗМУ ТА ДАУНШИФТИНГ ХХІ СТОЛІТТЯ .....  | 127 |
| <b>Огородник В.О., Коршун Т.В.</b><br>СУЧАСНЕ ІНКЛЮЗИВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ: МЕТА, СТРУКТУРА, ФУНКЦІЇ .....  | 130 |
| <b>Петрова О.О.</b><br>ФІЛОСОФІЯ КАЙДЗЕН ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ<br>ПІДПРИЄМСТВА.....  | 132 |
| <b>Петрушкевич І.І.</b><br>ЗБЕРЕЖЕННЯ РЕПРОДУКТИВНОГО ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ<br>ЗДОРОВОЇ НАЦІЇ .....   | 134 |
| <b>Подкупко Т.Л.</b><br>ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ У ВИКЛАДАННІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ<br>В ОДЕСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ..... | 136 |
| <b>Поліщук Р.М.</b><br>СПОРТ ЯК КВАЗІРЕЛІГІЯ .....   | 138 |
| <b>Повод Т.М., Остапенко А.С.</b><br>ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІНАНСІВ.....  | 139 |
| <b>Рибка Н. М., Некрилова М. С.</b><br>ІНТЕРСЕКЦІЙНА ДИСКРИМІНАЦІЯ МОЛОДИХ ФАХІВЧИнь НА РИНКУ ПРАЦІ<br>УКРАЇНИ.....  | 142 |
| <b>Романовський О.О., Кругла Н.А.</b><br>ПРОБЛЕМА КОМУНІКАЦІЙ СУЧАСНИХ ЗМІ.....  | 145 |
| <b>Ротаско О.В.</b><br>СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ .....   | 146 |
| <b>Ргіщева В.С.</b><br>ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА УСПІШНОГО<br>СУСПІЛЬСТВА.....  | 148 |
| <b>Саннікова С.Б.</b><br>РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ .....   | 151 |
| <b>Соболь О.М.</b><br>СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ГУМАНІЗАЦІЇ РЕГУЛЮВАННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ БЕЗПРИТУЛЬНИХ<br>ТВАРИН .....   | 153 |
| <b>Свирида В.С.</b><br>ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....  | 155 |
| <b>Тарасов О.</b>  |     |



|  |     |
|--|-----|
| ДЕЯКІ ПРИЧИНИ НЕКРИТИЧНОГО ПРИЙНЯТТЯ ПАРАДИГМ .....  | 158 |
| <b>Тимченко В.М.</b>   |     |
| НІГЛІЗМ ЛІНІЙНОГО МИСЛЕННЯ ПРОТИ РЕАЛЬНОСТІ ЯК ДАРУ.....   | 161 |
| <b>Фурман І.Д., Костючков С.К.</b>   |     |
| МОДЕЛЬ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ БІОФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ .....   | 164 |
| <b>Хоменко Г.В.</b>  |     |
| КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЯ ОСВІТА МИРУ У ДИСКУРСІ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ .....   | 167 |
| <b>Чеканович В.Г.</b>  |     |
| COMMUNICATIVE APPROACH IN ENGLISH VOCABULARY TEACHING .....  | 170 |
| <b>Черемісін О.В.</b>  |     |
| МИСЬКА ТРАДИЦІЯ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVIII ст. ....   | 172 |
| <b>Черкашина Т.О., Недоступ В.В.</b>   |     |
| АБ'ЮЗ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЯВИЩЕ .....  | 175 |
| <b>Черкашина Т.О., Чихун О.В.</b>  |     |
| ДІТИ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ ЯК СОЦІАЛЬНА ГРУПА.....  | 177 |
| <b>Чорний О.В.</b>   |     |
| ТЕОРІЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОСТІ В УКРАЇНІ: ПОТРЕБА В ОПРАЦЮВАННІ, ПЕРЕКЛАДІ<br>ТА ЗАСВОЄННІ ГЛОБАЛЬНОГО МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ДИСКУРСУ ..... | 178 |
| <b>Чумаченко О.П.</b>  |     |
| ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ ТВОРЧІСТЬ У КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ<br>Ф.НІЦШЕ .....  | 180 |
| <b>Шалар О.Г.</b>  |     |
| ОЦІНКА СТАНУ ЗДОРОВ'Я ТА ЧИННИКІВ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ<br>.....   | 182 |
| <b>Шаповал С.І., Федько В.С.</b>   |     |
| ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В СПОДЩИНІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПЕДАГОГІВ XIX –XX СТОЛІТТЯ ..   | 184 |
| <b>Шарій В.О.</b>  |     |
| ДУХОВНЕ ЖИТТЯ ДАВНЬОГРЕЦЬКОГО СУСПІЛЬСТВА Й ЗЕМЛЕРОБСТВО .....   | 188 |
| <b>Шепель Т.В.</b>   |     |
| ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СУЧАСНОЇ ЛЕКЦІЇ .....  | 190 |
| <b>Шпачинський І.Л.</b>  |     |
| НАВЧАТИ З ГУМОРОМ, НАВЧАТИ ГУМОРУ .....  | 194 |
| <b>Федорова О.В., Швець І. Р</b>   |     |
| МОДА ЯК ФАКТОР САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ.....  | 196 |
| <b>Юськів К.В., Земляков В.Є</b>   |     |
| ВОЛЕЙБОЛ ЯК НЕОБХІДНА ЧАСТИНА ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ<br>ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ.....  | 198 |
| <b>Юськів С.М.</b>   |     |
| УДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ МОРСЬКИХ ФАХІВЦІВ ДО<br>ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....         | 201 |
| <b>Юськів С.М.</b>   |     |
| ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ТА МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОГО<br>ВИХОВАННЯ.....   | 204 |
| <b>Янушевич І.А.</b>   |     |
| РОЛЬ ФІЛОСОФСЬКИХ СПЕЦКУРСІВ НА ІНОЗЕМНІЙ МОВІ В РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ<br>ПРАКТИК ФІЛОСОФСЬКОЇ РЕФЛЕКСІЇ В ВНЗ .....                     | 208 |
| <b>Ясінський М.М.</b>  |     |
| ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ .....  | 211 |
| <b>Відомості про авторів.....</b>  | 215 |

щоб не стати ні жертвою, ні насильником, і далі - із загальним соціальним тлом, яке може ігнорувати, нормалізувати вияви насильства або, навпаки, розпізнавати і викоринювати це явище.

#### *Література*

1. Берн Э. Трансактний анализ в психотерапии: Системная индивидуальная и социальная психотерапия / Э. Берн. – М.: Академический Проект, 2006. – 320 с.
2. Герман, Джудіт. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства — від знущань у сім'ї до політичного терору / Пер. з англ. Оксана Лизак, Оксана Наконечна, Олександр Шлапак. — Львів: Видавництво Старого Лева, 2015. – С. 201.
3. Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству від 18.05.2018 № 1/11-5480// <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v5480729-18>
4. Усиление роли системы здравоохранения в реагировании на гендерное насилие в Восточной Европе и Центральной Азии. Сборн. материалов // <http://www.health-genderviolence.org/ru/chast-i-%E2%80%93-sbornik-materialov-dlya-meditsinskikh-rabotnikov/chto-takoe-gendernoe-nasilie/14-ponimanie>
5. Что такое кириархат // <http://sadcrixivan.livejournal.com/190653.html>
6. Шевченко, З. В. (Уклад.). (2016). Словник гендерних термінів. Черкаси: видавець Чабаненко Ю. Відновлено з: <http://a-z-gender.net/ua/abyuz.html>
7. Collins, Randall. Violence: A Micro-Sociological Theory. Princeton and. – Oxford. Princeton UP, 2008. – P. 142–143.
8. Karpman, Stephen B. Fairy Tales and Script Drama Analysis // <https://www.karpmandramatriangle.com/pdf/DramaTriangle.pdf>

*Черкашина Т. О.*

*Херсонський державний університет (Україна)*

*Чихун О. В.*

*Херсонський державний університет (Україна)*

### **ДІТИ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ ЯК СОЦІАЛЬНА ГРУПА**

Сучасна Україна належить до країн зі змішаними потоками мігрантів. Вона одночасно є країною транзиту та призначення. Але значно частіше Україна виступає країною виїзду.

Головними причинами цього явища є складна економічна ситуація в країні, значний дефіцит робочих місць на ринку праці, низький рівень життя та високий рівень безробіття, корупція, психологічні чинники тощо.

З виїздом батьків на заробітки за кордон суттєво змінюються умови життя дитини, соціальне оточення; погіршуються успішність у навчанні, збільшуються випадки насильства та жорстокого поводження з боку оточуючих, відбуваються вияви агресивної та неспокійної поведінки дитини, вживання алкоголю і наркотиків, тютюнопаління.

Через відсутність батьків у дітей виникають додаткові психологічні проблеми: переживання за батьків, неспокій, розгубленість, самотність, надмірні намагання самоствердитися, конфлікти з оточенням. Все це ускладнює процес соціалізації дитини й суттєво впливає на її власну поведінку.

Дослідження практичної соціальної роботи з дітьми трудових мігрантів та їх сім'ями практично відсутні.

Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми трудових мігрантів висвітлювалась у працях Н. В. Гордієнко, А. Ю. Ізотової, І. В. Стародубцевої, І. М. Трубавіної.

Загальні теоретичні положення соціальної роботи з сім'ями трудових мігрантів розглядалися в роботах І. Г. Зайнишева, П. Д. Павленка, С. І. Холостової.

Діти трудових мігрантів – це така категорія дітей, яку сьогодні можна віднести до соціальних сиріт, або, як називають їх наші сусіди - поляки – "євросироти".

За оцінкою різних джерел від 200 тисяч до декількох мільйонів українських дітей мають одного чи обох батьків, що працюють за кордоном.

Згідно з даними досліджень міжнародного правозахисного центру "Ла Страда – Україна", серед причин від'їзду за кордон трудові мігранти називають бажання заробити гроші на навчання дітей (86%), придбання або будівництво житла для родини (72%), або просто забезпечення повсякденних потреб своїх нащадків (69%) [1].

Проблема "євросирітства" для України зовсім не нова, однак до 2016 року в нашій державі навіть не було офіційного статусу "дитина трудових мігрантів" або "соціальна сирота". Лише з 1 січня 2016 року в Україні набрав силу закон "Про зовнішню трудову міграцію", в якому вперше згадуються діти трудових мігрантів та їх права [2].

З від'їздом батьків частішають вияви девіантної поведінки у дітей. Дитина стає агресивнішою, починає прогулювати школу, скоює дрібні правопорушення, частіше бере участь у бійках, порушує суспільний порядок. Збільшуються випадки потрапляння в залежність від комп'ютерних ігор, що часто і є причиною пропуску занять у школі. Відомі випадки залучення дітей трудових мігрантів до алкоголізму, наркоманії, бродяжництва.

Загалом, серед проблем, які постають перед дітьми заробітчан, найчастіше виділяють наступні:

- проблеми психологічного характеру (сум за батьками, пригнічений стан, відсутність підтримки, відчуття незахищеності, складність прийняття рішень);
- проблема дозвілля;
- проблеми з навчанням;
- проблеми знаходження спільної мови з оточенням (сварки з родичами, непорозуміння з друзями тощо);

- матеріальні проблеми [3, с. 24].

Відзначаються як позитивні, так і негативні зміни у поведінці дитини після від'їзду батьків.

Щодо позитивних змін, то вони є такими: формування самостійності та відповідальності; діти більше цінують старання батьків та почуваються більш впевненими; діти починають більше спілкуватися з однолітками та дорослими; покращення результатів у навчанні (якщо розуміють мету від'їзду батьків); покращуються зовнішній вигляд дитини та поведінка.

Серед негативних змін у поведінці дитини після від'їзду батьків або одного з них, найчастіше виявляються: зниження успішності у навчанні та прогули занять, агресивна та неспокійна поведінка дитини, вживання алкоголю та наркотиків, тютюнопаління.

Щодо переліку проблем, яких можна було б уникнути, якби батьки (один з батьків) не виїхали на заробітки, то тут і експерти і представники соціального оточення є одностайними: можна було б уникнути таких проблем, як шкідливі звички, зниження успішності у школі, стреси, неадекватна самооцінка, безвихідні ситуації, замкнутість, нерішучість, брак ласки, батьківського тепла, повноцінного виховання, любові.

Діти трудових мігрантів перебувають у складній ситуації соціального розвитку, оскільки всі вони переживають психотравмуючі впливи. Психотравма виникає через те, що основні соціальні потреби цих дітей залишаються незадоволеними. Зокрема, потреба у стабільності, відчутті захищеності не задовольняються через те, що основні люди в житті дитини – батьки – не проживають разом з дитиною. Той факт, що батьки лише періодично приїжджають, викликає відчуття нестабільності, ці приїзди не компенсують відсутність постійного проживання з дитиною.

Крім того, дуже часто незадоволена й потреба в емоційній близькості, оскільки замінити спілкування з матір'ю і батьком дуже рідко спроможний хтось з інших родичів, а тим більше інших дорослих. Українці негативно позначаються те, що потреба у безумовній любові, тобто усвідомлення дитиною, що вона є цінністю для своїх батьків, теж є незадоволеною, оскільки той факт, що вони залишають дитину саму, підриває впевненість у своїй значущості для батьків.

Отже, діти трудових мігрантів зазнають багато негативних переживань через неможливість задоволення своїх базових соціальних потреб, тому вони потребують соціально-психологічної допомоги. Цю допомогу повинні надавати, в першу чергу, ті люди, хто за своїм службовим обов'язком відповідають за їх розвиток та виховання: педагоги, психологи, соціальні працівники [4].

### *Література*



1. «Сироти»: з чим стикаються діти українських трудових мігрантів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/society/2017/05/4/224005/> – Назва з екрана.

2. Закон України Про зовнішню трудову міграцію" [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-viii> – Назва з екрана.

3. Ігнатенко К. В., Лазуренко І. А. Деякі аспекти соціальної роботи з дітьми трудових мігрантів // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», №13/2017, с. 24-27.

4. Мухіна І. Діти трудових мігрантів //Транснаціональні сім'ї як наслідок української трудової еміграції: проблеми та шляхи їх розв'язання [Електронний ресурс] // Lviv Polytechnic National University Institutional Repository – Режим доступу:<http://ena.lp.edu.ua> – Назва з екрана.

*Чорний О. В.*

*Вінницький національний аграрний університет (Україна)*

### **ТЕОРІЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОСТІ В УКРАЇНІ: ПОТРЕБА В ОПРАЦЮВАННІ, ПЕРЕКЛАДІ ТА ЗАСВОЄННІ ГЛОБАЛЬНОГО МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ДИСКУРСУ**

Початок ХХІ століття означився стрімким поширенням та повсюдним застосуванням комп'ютерних та інформаційно-комунікаційних технологій. Ефективність їх застосування у більшості сфер глобального життя та життя конкретних країн, створили численні проблеми, що стосуються ефективності управління наявними інформаційними ресурсами. На науковому рівні, існують сотні великих сфер наукового знання, що оперують численною термінологією та засновані на ґрунтовних наукових теоріях та методах. Виникають численні питання до систематизації наукових знань. Чим є система наукових знань в цілому? Чи можливо співвіднести віддалені сфери наукового знання? Яким чином спільно використовувати спеціалізовані наукові знання з різних галузей науки? Яким чином організувати плідну взаємодію між професіоналами з різних галузей життя держави? Який підхід слід використовувати при вирішенні складних та надскладних проблем реального світу? Виявилось, що досить зрозумілі та ефективні відповіді на ці питання надає теорія міждисциплінарності. Надамо коротку характеристику ситуації з теорією міждисциплінарності в сучасній Україні.

Для початку, варто зрозуміти, що українська традиція міждисциплінарності сягає своїм корінням у часи, коли широко пропагувалась саме радянська наука, а також світосприйняття, що вважалось інваріантом. В Радянському Союзі широко був поширений такий науковий термін як «міждисциплінарні зв'язки». Потрібно зауважити, що останні відрізняються від «міжпредметних зв'язків», проте розуміння цієї різниці залишається поверхневим і досі. Те, що в теперішній Україні вітчизняну літературу у сфері міждисциплінарності важко знайти – це факт. «Натяжки» на вітчизняну міждисциплінарну теорію можна знайти лише в окремих обласних та столичних бібліотеках. В мережі Інтернет ситуація є подібною. Публікації українських вчених, українською мовою, на тему міждисциплінарності, мають специфічний прикладний характер, і майже неможливо знайти наукові публікації з теорії міждисциплінарності. Такі праці є рідкісними, навіть одиничними. Сучасний міждисциплінарний дискурс в Україні, існує у формі складного переплетіння термінології, понять та теорій з різних галузей наукового знання. Наприклад видаються монографії, статті та організуються конференції на перетині економічної науки, політології та державного управління. Це все відбувається у формі «ап'юріної зрозумілості» такої інтеграції і без детального пояснення особливостей теорії міждисциплінарних досліджень, міждисциплінарної методології та міждисциплінарних знань. Не можна сказати, що така ситуація є неефективною, проте ми вважаємо, що вітчизняна міждисциплінарна традиція може суттєво збагатитися, за рахунок опрацювання робіт вчених з розвинутих країн. Порівняємо написане тут, з глобальним міждисциплінарним дискурсом (особливо з тією його частиною, що продукується в розвинутих країнах).

Глобальний міждисциплінарний науковий дискурс нараховує приблизно пів століття свого розвитку. Його розвиток починався з узаконення самої міждисциплінарної проблематики як